



Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref.:
200604186

Vår ref.:
BS270410

Dato:
27.04.2010

Hørings svar: Forslag til læringsutbyttebeskrivelser (deskriptorer) for fag- og yrkeskompetanse og innpassing av fag- og yrkeskompetanse i et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring.

YS viser til høringsbrev av 07.01.10 fra Kunnskapsdepartementet om forslag til læringsutbyttebeskrivelser for fag- og yrkeskompetanse og innpassing av fag- og yrkeskompetanse i et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, der vi er blitt bedt om å uttale oss om problemstillinger innen tre ulike temaer.

Livslang læring og mobilitet

YS ser på mobilitet, og da spesielt i sammenheng med livslang læring, som noe mer enn mobilitet i geografisk forstand. Mobilitet er også muligheten til å bevege seg mellom de ulike læringsarenaene. Et rammeverk kan muligens styrke mobilitet og fremme livslang læring, men vil ikke alene kunne løse de utfordringene knyttet til vurdering og verdsetting av kompetanse på tvers av læringsarenaer. Vi har i Norge ikke kommet i mål med å etablere et helhetlig system for vurdering og verdsetting av realkompetanse, og viser i denne sammenheng til det pågående arbeidet Vox har fått i oppdrag fra Kunnskapsdepartementet å gjennomføre. Ett eksempel på en hindring i utdanningssystemet for mobilitet og livslang læring er at det fortsatt mangler en løsning på hvordan vurdering av voksnes kompetanse oppnådd gjennom ikke-formell og uformell læring og som blir avdekket gjennom realkompetansemetoden yrkesprøving, kan verdsettes i forhold til den praktiske delen av læreplanene innen fag- og yrkesopplæring. Dette gjelder både for voksne med utdanning og arbeidserfaringen fra Norge, men like mye for voksne med utdanning og erfaring fra andre land og som har problemer med å få dette anerkjent i Norge. Det er også et tankekor at man gjennom forskrift til Opplæringsloven som kom høsten 2009 har valgt å stramme inn og begrense handlingsrommet for verdsetting av realkompetanse ved å fjerne den tidligere formuleringen om at godkjent realkompetanse er likeverdig med bestått og i stedet innført obligatorisk eksamen på den teoretiske delen av fag-/svenneprøven. I den samme forskriftsendring er det også formuleringer som kan oppfattes som at realkompetansevurdering kun kan benyttes på Vg1 og Vg2 og ikke innen

Besøksadresse:

Brugt. 19

Postadresse:

Postboks 9232

Grønland

0134 Oslo

Org. nr.:

971 454 431

Telefon:

21 01 36 00

Telefaks:

21 01 37 20 ■

hele læreplanen. I departementets høringsbrev blir det henvist til at det er et grunnleggende prinsipp i EQF at det er resultatet av en læringsprosess som skal beskrives og ikke omfanget av opplæringen, og at våre læreplaner er lagt til rette for dokumentasjon og godkjenning av individets kvalifikasjoner ervervet også utenfor det formelle utdanningssystemet. Det er viktig å ha dette perspektivet innen alle ledd, og at det bestrebes å unngå uklarheter i systemet som kan være til hinder for voksnes reelle deltakelse i livslang læring.

YS ønsker også å peke på at manglende finansieringsordninger for voksne som ønsker å ta utdanning, særlig i forhold til de med lavest utdanningsnivå, er et hinder for deltakelse i livslang læring.

Hvis en skal lykkes med å nå målsettingen om økt mobilitet og styrking av livslang læring, er det nødvendig å kartlegge de hindringer som finnes, gjennomføre nødvendige endringer, samt sørge for at alle ledd og ordninger innen utdanningssystemet vårt er samordnet slik at de drar i samme retning mot det som er målet.

Som en detalj, men ikke desto mindre viktig, vil vi påpeke at Utdanningsdirektoratet i sitt forslag til deskriptorer ikke har korrekt definisjon av realkompetanse (Se Vedlegg 1 – Terminologi, side 16). Vi regner med at Kunnskapsdepartementet i sitt videre arbeid vil definere realkompetanse som formell, uformell og ikke-formell kompetanse.

Læringsutbyttebeskrivelser

YS ser at det er utfordrende å finne det mest hensiktsmessige detaljeringsnivå på læringsutbyttebeskrivelsene. På den ene siden bør beskrivelsene være så detaljerte at de er gjenkjennbare og utformet slik at de kan benyttes som gode verktøy. På den andre siden må de ikke utformes slik at de blir vanskelige å forstå og dermed utilgjengelige. Når en skal se sammenhengen i rammeverket, kan det være hensiktsmessig med mer overordnede beskrivelser. YS ønsker også å peke på at læringsutbyttebeskrivelsene i større grad bør si noe om kompetansenivå og mindre om trinnene i utdanningssystemet, slik det nå kan oppfattes å gjøre.

Nivåplassering

Vi har i Norge utviklet et utdanningssystem der videregående opplæring er ett nivå, uavhengig av utdanningsprogram. Det har vært et politisk ønske og mål at all utdanning på videregående nivå skal være likeverdig og at det ikke skal være noe skille mellom studieforbereidende på den ene siden og fag- og yrkesopplæring på den andre, og heller ikke noe skille innen de forskjellige yrkesfagene selv om det er ulikheter hva gjelder for eksempel læretid. YS ser ingen grunn til å endre på dette, og mener derfor at alle lærefag/yrkeskompetanser på videregående skoles nivå skal plasseres på samme nivå. Vi kan heller ikke se at det skal være behov for å lage systemer som skal synliggjøre ulikheter innen samme nivå. Når en i Danmark forsøksvis har innplassert fag- og yrkesopplæringen på ulike nivåer, har vi forstått det slik at danskene har valgt å differensiere omfanget

innen fag- og yrkesopplæringen der vi i Norge så langt har valgt "delkompetanse" og "praksisbrev". Det er således ikke gjort noe forskjell mellom de ulike utdanningsprogrammene/fagene.

YS-forbundet Delta har skrevet en høringsuttalelse som sendes vedlagt. Den inneholder gode og viktige presiseringer som supplerer de synspunkter YS her har fremmet, og er å anse som en del av vårt hørings svar.

Med vennlig hilsen
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - YS



Bente Sjøgaard
Seniorrådgiver - fagansvarlig utdanning

YS

Deres ref: Bm_Deres_ref Vår ref: Kristin Vik

Dato: 26. april

Forslag til generelle beskrivelser (deskriptorer) for fag -og yrkesopplæringen relatert til det europeiske kvalifikasjonsrammeverket (EQF) – innspill fra Delta

Delta viser til invitasjon i brev av 7. januar 2010 til å avgi svar på ovennevnte høring. Delta er positiv til at Kunnskapsdepartementet inviterer bredt til dialog om sentrale europeiske prosesser og verktøy.

Delta er generelt positiv til et kvalifikasjonsrammeverk, men mener det er behov for en overordnet formålsbeskrivelse i det videre arbeidet med utviklingen av rammeverket. Formålsbeskrivelsen må gi en klar definisjon på hva som skal være NKR og EQFs funksjon og samtidig beskrive hva som faller utenfor rammeverket. Dette er viktig både for å forankre rammeverket og for å oppnå anerkjennelse hos brukerne. Delta ser også et klart informasjonsbehov i forankringsarbeidet og håper departementet tar initiativ til at det utvikles nødvendige informasjonstiltak for å sikre felles forståelse av rammeverket blant mangfoldet av brukere. Dette utdypes nedenfor.

Livslang læring og mobilitet

Delta mener et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk kan bidra til å styrke mobilitet og fremme livslang læring for alle. Et stadig mer spesialisert arbeidsliv øker behovet for kvalitetssikring av arbeidskraft. Et kvalifikasjonsrammeverk kan være et verktøy både for å sikre kvalitet på tilførsel av utenlandsk arbeidskraft til Norge og samtidig gjøre det enklere å nyttegjøre seg av norsk utdanning i andre land. Rammeverket kan bidra til å gjøre godkjenningen av kvalifikasjoner over landegrensene enklere og mer tilgjengelig, og kan gi den enkelte søker bedre og mer rettferdig behandling. Samtidig vil et kvalifikasjonsrammeverk også kunne bidra til å tydeliggjøre kompetansen den enkelte utdanning fører frem til overfor arbeidslivet. Dette forutsetter imidlertid at rammeverket er tydelig, overordnet og godt forankret blant hele mangfoldet av brukere.

Delta mener det er behov for økt internasjonal kvalitetssikring og samordning i fag-og yrkesopplæringen. Eurpass, EUs program for livslang læring og økonomiske virkemidler er viktige tiltak som sammen med kvalifikasjonsrammeverket kan styrke mobilitet og fremme livslang læring. Dette arbeidet må videreføres parallelt med utvikling av formål og innhold i kvalifikasjonsrammeverket.

Kvalifikasjonsrammeverket kan bidra til styrket samhandling mellom skoler og fagmiljø i andre land. Vi erfarer at flere utdanninger, spesielt små håndverksfag, er avhengig av samarbeid med fagmiljøer i andre land, både for å bevare og utvikle utdanningen. Et kvalifikasjonsrammeverk kan styrke felles forståelse av faget over landegrensene. Dette

kan gjøre informasjonsspredningen og læring om utdanningene enklere og mer effektiv og samtidig bidra til mer robuste fagmiljø.

I utviklingen av EQF har det vært et parallelt fokus på kunnskap, ferdigheter og kompetanse, ervervet i det formelle utdanningssystemet, og uformell eller ikke-formell kompetanse, ervervet andre steder. Delta mener at det er viktig at all kompetanse synliggjøres, og støtter departementets i at dette må skje gjennom det nasjonale systemet for realkompetansevurdering og andre etablerte ordninger i det formelle utdanningssystemet.

Utfordringer knyttet til finansiering av livsopphold for voksne i utdanning er et hinder for deltakelse i livslang læring. Dette gjelder for voksne som ønsker å ta grunnutdanning og for deltagelse i etter- og videreutdanning i arbeidslivet. Delta mener at voksne må sikres finansieringsordninger som gjør det mulig å gjennomføre utdanning. I tillegg må det utvikles utdanningstilbud som er tilrettelagt for og tilpasset voksnes behov.

Tema 2- Læringsutbyttebeskrivelser for fag -og yrkeskompetanse

Delta mener at læringsutbyttebeskrivelsene kan være et godt og viktig verktøy for å synliggjøre kompetanse etter endt utdanning, for å kvalitetssikre innholdet i læreplanen og utvikle gode læringsprosesser. Dette er viktig både for å bevisstgjøre den enkelt bruker om hvilke krav og forventninger som stilles til bestått utdanning og for å sikre at arbeidsgivere har realistiske forventninger. Dette forutsetter imidlertid at læringsutbyttebeskrivelsene er tydelige, målbare og mer overordnede enn i høringsutkastet.

Læringsutbyttebeskrivelsene må forankres godt blant mangfoldet av brukere dersom de skal ha funksjon som aktive verktøy. Arbeidslivet, nasjonale og regionale utdanningsmyndigheter, lærere og elever må ha felles forståelse av læringsutbyttebeskrivelsene. Delta oppfordrer departementet til å ta initiativ til at det utvikles nødvendige informasjonstiltak som veiledere og andre typer verktøy som legger til rette for at læringsutbyttebeskrivelsene forankres og forstås likt blant brukergruppene. Utforming av begrepene som brukes i læringsutbyttebeskrivelsene må være en grundig prosess hvor fagmiljøene, arbeidslivets parter og utdanningsmyndigheter involveres godt.

Kvalifikasjonsrammeverket for fag- og yrkesopplæringen må samordnes og integreres i et helhetlig nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Delta støtter departementet i at progresjon i utvikling av læringsutbyttebeskrivelsene mellom de ulike nivåene i utdanningssystemet må ivaretas. Vi mener derfor at det er en utfordring at den nasjonale tilnærmingen til kvalifikasjonsrammeverket har vært å se ulike deler av utdanningssystemet inn i et EQF/NKF hver for seg. Dette har medført en mindre helhetlig tilnærming til utviklingen av kvalifikasjonsrammeverket, noe vi frykter vil gå utover samordningen og progresjonen mellom læringsutbyttebeskrivelsene på de ulike nivåene i utdanningssystemet. For eksempel når det gjelder progresjon mellom læringsutbyttebeskrivelsene i fag - og yrkesopplæringen og fagskolen, er det en utfordring at rammeverket for fagskoler ikke forventes ferdigstilt før 2011.

Avsluttede fagskoleutdanninger har en varighet på mellom 6 md. og 2 år, noe vi mener kan medføre utfordringer med å innplassere de enkelte utdanningene i forhold til andre lands utdanninger i et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Delta er usikker på hvorvidt det er hensiktsmessig med et eget kvalifikasjonsrammeverk for fagskoleutdanningene da det

kan være at fagskoleutdanningene vil ligge på ulike nivå, alt etter hvilket læringsutbytte de har.

Tema 3 – Problemstillinger vedr. nivåplassering.

Delta mener at utdanninger på alle nivåene som er beskrevet i kvalifikasjons-rammeverket må henge sammen av hensyn til progresjon. Utdanninger innenfor fag-og yrkesopplæringen bør ligge på samme nivå, nivå fire, selv om enkelte programfag har et høyere nivå på læringsutbytte og lenger varighet enn andre yrkesfaglige utdanninger på nivået de er plassert. Krav til selvstendighet i yrkesutøvelsen eller autorisasjon etter fullført utdanning taler heller ikke for nivåendring. Dette står i samsvar med rammeverk for høyere utdanning, der for eksempel helsefaglige utdanninger som fører frem til autorisasjon ikke gir utslag i nivå.

Delta vil til slutt ønske departementet lykke til i det videre arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket.

Med vennlig hilsen
Delta



Gunn Olander
Delta